

Ослободени визији

● Кон изложбата на Александар Јанкуловски, во Домот на културата во Прилеп

Ако уметникот слика за да ги ослободи своите возбудувања и визији, Александар Јанкуловски слика и за да ослободи енергија во вид на визионерство и пророштво. Средбата со неговите платна (32) на изложбата во Прилеп деновиве, за авторот на овие редови е посебно доживување. Ми се потврдува фактот дека поимот за убавото не е статичен, дека постојано треба да се менува, како што се менува и сфаќањето за светот. Во спротивно, ќе бидеме совладани од конформизмот. Сликите на Јанкуловски со секој свој сегмент му се спротивставуваат на тој конформизам, не допуштаат компромиси со правила и ограничувања. Полни со љубопитство, со нескротена тензија за експериментирање, тие стануваат жива уметност, рездвигена и во мигот на создавањето и сега во еден развоен немир. Бегството од конвенциите е резултат на личниот сензибилитет на авторот, на неговото внатрешно, духовно око, што низ возбуда го погледнува светот, го транспонира од сопствената визура, убедливо обичниот свет сместен на платното со извонредна колоритност, навидум нејасно извитоперен во првичниот допир со него, од слика во слика, откриваме сè нови и нови значења. Заблудата дека сме поставени наспроти апстрактна уметност, апстрактни форми, апстракции воопшто исчезнува веднаш по внимателното загледување во сликите. Во нив откриваме реторичност што потоа преминува во нарација, во приказната содржана како во секое поединечно дело, тка и во сите триесетина заедно. Откриваме, сите тие го идентификуваат нивниот автор, неговиот светоглед, неговите возбудливи откритија што суптилно, ненаметливо, ги предава во идејата на сликата, во формата, во колоритот, во потезот. Значи не станува збор за апстракции, туку за форми со внатрешна тензија и потенцијал, форми низ кои се провлекуваат и се испреплетуваат многу нишки на значења. „Нема апстрактна уметност“, вели Пикасо. „Секогаш мора да се почне од нешто конкретно. Потоа сите траги на стварноста можат да се избришат“. Додава: „Од аспект на уметноста, формите не се ни апстрактни ни конкретни: тие се само форми измами од кои некои се повеќе убедливи, некои помалку...“

Формите на платната кај Јанкуловски цврсто се поврзани со времето, со човечкиот живот, со предметите и содржините од животот. Сите тие: времето, човекот, животот... на овие платна не се само симболи и знаци, туку добиваат димензии на замисли, идеи и чувства на љубопитства за истражување, на желбата да се постават конкретни прашања, но не и дефинитивно да се одговори на нив. Затоа можеби во делата има повеќе чувства и сензибилитет отколку конкретност, повеќе визионерство отколку дидактичност, повеќе чуденки отколку објаснувања. Неговото творештво не е фрагментарно од дело во дело, туку како поет, кој во циклус пес-

ни од песна во песна ја надградува идејата, Јанкуловски од слика во слика создава дефинирана развојна линија, убедлив континуитет на мислата што се заокружува во една целина. Впрочем, облите и меки форми, рафинираниот колорит, суптилитетот на потегот, складноста на композицијата, сето тоа овде е подигнато на степен на лирски елементи што доминираат на платната. Привидното варирање на исти форми, изразот го чини лапидарен, синтетизиран. Привидното едноличие е налик на жубор на поток, на напев на ветре, на пој на птица, звуци што не убедуваат дека со тие варијации авторовата мисла била до максимум да ја разложи идејата и таа потоа низ флуидност од сликата да допре до нас.

Едноставните наслови: /Отпор., /Паганство., /Молк., /Дамар., /Селидба., /Ембрион., /Потекло., /Единство., /Прогон., /Спокој., /Самобит., /Злоб., /Трепер..., во слојот со сликата стануваат мисловни слоенки што инсистираат да бидат одгатнати. Навидум се едноставни, а говорат многу, за обичните нешта што не окружуваат, до загатките на универзиумот. Сликите во контекстот на поставката, не се одделуваат една од друга, не се засебности, туку континуиран говор што преминува од слика во слика.

Колку ќе ја разбереме, колку таа ќе допре до нас? Слично на песната на славејот среде шума, среде зеленило. Можеби само еден аспект на разбирањето на светот?

Платната на Јанкуловски се израз на една автентичност, на личен светоглед, со тивка, смирена и подзасолнета идеја. Истовремено импулсивни во колоритот и беспрекорни во потегот што создава филигрански нијанси. Чувството за форма и ликовно изразување на таа форма создаваат неприкосновена компензација, што очигледно била и превасходната цел на авторот. Во таа компензација напати редот и безредието се допираат, се испреплетуваат, добиваат смисла, создаваат цврста структура, рамнотежа. Таа е исчистена од артифициелност станува природна, резултат на нагласен, интензивен интерес за откривање на суштинската вистина за светот и животот.

Сликарството на Јанкуловски од 1960 година наваму е претставена на педесетина самостојни и групни изложби кај нас и во светот. Повеќе од триесетина платна со кои неодамна за прв пат се претстави во својот роден град, Прилеп (истата изложба деновиве ќе биде поставена и во Куманово), а кои главно се настанати во последните четири години, укажуваат на автор со извонредна енергија, на автор кој се наоѓа во максимална творечка зрелост. Истовремено, Јанкуловски се претставува како творец со максимална визуелна и ликовна култура, но и како мајстор што настојува во технички поглед сликата да ја доведе до совршенство. Платната се пречистени, нанесот на бојата пластичен и свеж, така што, дали допирот со окото, или нежниот допир со дланки, ни создава чувство дека сме допреле свила.

Трајче Крстески